

Dienst op Witte Donderdag met Avondmaal, 28 maart 2024, Kloosterkerk,
Ds. Jan Tom Schneider

Inleiding gedicht

Van Wislawa Szymborska (geb. 1923- overl 2012) , Pools dichteres, wordt wel gezegd dat zij je in woorden teruggeeft wat je ongemerkt in werelden verloren bent. Daarmee maakt ze ons rijker dan we ooit waren, zij voegt nieuw perspectief toe en verwondering aan het alledaagse. Het alledaagse, daarin ziet zij het gebeuren.

Preek

Vanavond gedenken we, gemeente, dat Jezus met zijn volgelingen aanlag om pesach te vieren, het feest dat teruggaat tot het bijbelboek Exodus, toen het volk van Israel zich uiteindelijk wist te bevrijden van de onderdrukking door de farao van Egypte. Er was veel voor nodig om Farao zover te krijgen het volk van Israel te laten gaan. 430 jaar hadden ze er gewoond, eerst nog als gasten, weggevlucht uit het eigen land waar honger heerste. Maar gaandeweg werden ze tot slaaf gemaakt, op hun arbeid leunde de economie van het rijk van de farao. Maar toen eenmaal, na een lange reeks van straffen om Farao te vermurwen het volk van Mozes vrij te laten, toen eenmaal de laatste straf door de God van Israel gedurende een donkere nacht was uitgevoerd, werden de Israëlieten zelfs weggejaagd. Ze moesten zich zo snel uit de voeten maken, dat het brood nog niet had kunnen rijzen.

Als voorbereiding op die laatste plaag, het ultieme pressiemiddel tegen farao, het doden van alle eerstgeborenen, riep Mozes de oudsten van het volk bij zich en zei: 'elke familie moet een lam of bokje kiezen en dat moet worden geslacht als offer. Strijk het bloed van het dier aan de bovendorpel en op de beide deurposten van je huis. Ga dan tot de morgen de deur niet uit, want de Heer zal door Egypte heen gaan als een doodsengel. Maar ziet Hij bloed aan de gevel en posten, dan zal Hij aan deze deur voorbijgaan.'

En de God van Israel had voor Mozes nog een opdracht toegevoegd: houd voor altijd deze nacht in ere en vertel je kinderen dat dit het pesachfeest heet, omdat de Heer deuren oversloeg, over huizen heenstapte, toen hij de Egyptenaren zo zwaar strafte. Want dat betekent pesach, overslaan, ergens overheen stappen. Opvallend hoe treffend een woord de loop van het menselijk bestaan kan duiden. Overslaan, het kan een beslissing van dood of leven betekenen. Kijk maar eens naar een aflevering van De Joods Raad op de televisie: over een adres in Amsterdam heenstappen. Een naam op een lijst overslaan.

De evangelist wilde in de teksten die we vanavond lezen in elk geval niet voorbijgaan aan de relatie die hij ziet tussen Israels bevrijding uit de slavernij en Israels verwachting van het Koninkrijk van God. En zegt niet een joodse traditie dat in de nacht van Pesach de Messias zal verschijnen? Het was dit verhaal van bevrijding, van ergens overheen stappen dat Jezus met de twaalf ging vieren, een feest getekend door die twee kanten: opluchting en angst, ontsnapping en dood, zo dichtbij elkaar, huis aan huis.

De autoriteiten in Jeruzalem wilden, met Jezus in de stad, de viering van het pesachfeest niet verstoren. We slaan vanavond maar even over, hoor je ze denken, zodat er geen onnodige

onrust onder het volk zou ontstaan. En de leerlingen vonden een huis en Jezus liet erbij vermelden aan de gastheer: 'Mijn tijd is nabij...' Hoe zou de stemming verder zijn geweest tijdens die maaltijd, toen Jezus hen bedroefd maakte en zei: 'ik verzeker jullie, een van jullie zal mij uitleveren.'

Ditmaal verwijst de evangelist naar een psalm van David, waarin deze zingt: 'zelfs mijn vriend, op wie ik vertrouwde, met wie ik mijn brood heb gedeeld, heeft zijn hiel tegen mij opgeheven.' De vriend van David stapte over naar de vijand en koos voor de tegenpartij. Nu treft de zoon van David eenzelfde lot. Het verhaal over Jezus en de zijnen wordt zo opgenomen in de geloofsgeschiedenis van het volk van Israel; we horen hier geen feitenrelaas over leven en sterven van Jezus; het is een relaas over mensen van alle tijden, en over een God die niet loslaat wat hij ooit begonnen is.

We kunnen ons inmiddels voorstellen dat de leerlingen geen hap meer door de keel krijgen, de kring rondkijken, onzeker geworden zijn, want schuilt er dan een Judas in ieder van ons? 'Ik toch niet, Heer?'

Jezus zegt dan: 'Hij die samen met mij zijn brood in de kom doopte, die zal mij uitleveren. De Mensenzoon zal heengaan zoals over hem geschreven staat, maar wee de mens door wie de Mensenzoon uitgeleverd wordt: het zou beter voor hem zijn als hij nooit geboren was.' Profeten zoals Jezus worden monddood gemaakt, worden dood gemaakt, en er staan altijd weer mensen op die dat blijven doen.

Vanavond gedenken we dat de volgelingen van Jezus voor het laatst met hem samen aten. Toen ze er later alleen voorstonden zijn ze daarmee doorgedaan, ze zijn die maaltijd blijven houden. Ze bleven de synagoge trouw en ze bleven Jezus trouw. Brood brekend, Jezus gedenkend, elkaar bemoedigend. Een samenzijn om te doen wat bij het bewust stilstaan op zo'n moment past: niet alleen omzien in schuld en verdriet, maar ook vol zijn van vreugdevol verwachten. Niet alleen maar doodse stilte rond de tafel, maar ook een uitzien naar het eens opnieuw met Jezus drinken van de vrucht van de wijnstok in het koninkrijk van God. Het laatste woord is niet aan de schuld en aan de dood. Het verhaal van pesach zegt immers dat het mogelijk moet zijn daar overheen te stappen. En te kunnen eten en drinken in zijn Geest. Telkens weer.

Zo verliep Jezus' afscheidsmaal, hun laatste samenzijn met hem. En zijn volgelingen ontvingen wat zij voortaan zelf zullen zijn: lichaam van de Heer. Er restte Jezus niets anders, nu de dood tot aan de voordeur was gekomen, dan zijn geloof toe te vertrouwen aan wie hem omringden. Het is nu aan hen om zijn droom gestalte te geven. Jezus zal zich na deze avond weinig illusies hebben gemaakt: de mens zal Jezus verraden, de mens zal verloochenen dat zij vrienden met hem zijn, de mens zal er het zwijgen toe doen, de mens zal op de vlucht slaan. Maar zij beseften ook, voor eens en altijd, dat er één onder hen was gekomen die onvoorwaardelijk lief wist te hebben, die over al hun tekortkomingen heen kon stappen en trouw kon zijn tot aan de dood.

De droom mogen zijn volgelingen gaan leven, de droom op aarde en niet elders, niet op een betere planeet met groener gras. Maar hier, in mijn boerengat, aldus de dichteres, dansend met de lokale band, want: laten we maar denken dat dit het feest der feesten is.

Amen. (Bron: een preek van Nico ter Linden)

Voorbeden

Grote God,

Wij danken u voor dit leven

Dat zo veel met ons doet-

Het pijnigt ons en legt bloot waarin wij tekortkomen;

Het verrast ons, vanwege de onverwachte goedheid, soms verpakt in het kleine.

En Heer, het leven verwacht ons, omdat we nooit alle tegenstrijdigheden met elkaar kunnen rijmen.

Maar wij danken u voor de kans om pesach te vieren, de maaltijd, waarin Jezus ons voorging zonder iets te verbloemen,

De grilligheid van mensen legde hij bloot, bracht hij ter sprake, maar toch zonder iemand buiten te sluiten. Met een liefde die wij niet lijken te kennen, niet lijken te kunnen.

Heer, Wij danken u dat u niemand overslaat, maar plaats vrijhoudt, plek om aan te liggen voor wie maar wil,

Heer, wij weten ons in de ontmoeting met U gezien; wij weten ons aangesproken in ons diepste wezen door u, als gelijken van elkaar en daardoor verbonden.

Wij danken u voor uw zoon op wiens schouders wij staan, die aardt naar zijn Vader en in wiens sporen wij hopen te staan en te gaan.

In stilte...